

TEKST: INGE LISE PEDERSEN,
TIDLIGERE MENIGHEDSRÅDSFORMAND
OG UNIVERSITETSLEKTOR

Nyttig læsning for både læg og lærd om tilsyn i folkekirken

Spændingen mellem omsorg og kontrol bliver udfoldet på forskellig vis i antologien *Tilsyn i folkekirken*, og bogens 13 kapitler ser på spørgsmålet om biskoppers og provsters 'tilsyn' fra både en teologisk, juridisk, organisatorisk og praktisk synsvinkel, for at afklare hvad det betyder i dagens folkekirke. Anmelderen læser bogen som mangeårigt medlem af menighedsråd og provstiudvalg og slår med disse briller ned på, hvad der opfattes som mest relevant – eller mest provokerende

Tilbage i Danske Lov 1683, da kirke og stat var ét, var det forvaltningsmæssige og gejstlige tilsyn forenet under biskoppen, der skulle "see til at alting gaar skikkeligen og ret til, som her befalis." I dag varetages tilsynet af forskellige myndigheder. Begrebet tilsyn rummer også en anden dobbelthed: Det kan både være udtryk for omsorg og kontrol. Lægen kan tilse en patient, en revisor kan se til at regnskabet er korrekt aflagt.

Denne bredde og spændingen mellem omsorg og kontrol bliver tydelig i Karsten Nissens betoning af, at biskoppens tilsyn består i at inspirere, opmuntre og vejlede, sammenholdt med Lisbet Christoffersens redegørelse for det forvaltningsmæssige tilsyn. Det er nyttig læsning for menighedsrådsmedlemmer! Ikke mindst påpegnings af at der er

forskel på tilsyn og klage over en afgørelse, og af den uheldige tendens til at overanvende tavshedspligten. Hun har en pointe i at ønske mere offentlighed om afgørelser af klagesager.

Bevægelse i retning af relationel ledelse

Kurt Klaudi Klausen kan lige svinge sig op til at sige, at provsterne som forvaltningspersoner kommer i nærheden af le-

delse i moderne forstand, men har ellers ikke noget positivt at sige om ledelse i folkekirken. Hans beretning om bisperne der ikke vil være et kollegie, og provsterne der ikke har skabt platforme og netværk for præsterne, synes desværre at røbe en manglende sans for det råderum eller mangel på samme, som folkekirkens styringsstruktur giver.

En række bidrag viser, at der trods megen jammer over det modsatte er skabt større klarhed i den folkekirkelige ledelse. Siden Betænkning 1477 fra 2007 og den følgende lovgivning er det slået fast, at menighedsrådet har både den overordnede personaleledelse og ansvar for det kirkelige liv i sognet, og at valgte medlemmer og præst(er) er forpligtet til at samvirke om dette.

Lene Graakjær Lund har da også blik for, at der er sket en bevægelse i retning af mere relationel ledelse, klarest på provstiniveau. Det flugter fint med, at der fra provstiside peges på et behov for økonomisk analyseværktøj, som gør det

"Luther skrev sine katekismer for at øge menighedens kristelige dannelse. Den skal vist styrkes betragteligt, hvis præsterne ikke skal komme fra asken og i ilden under et mere lægt domineret tilsyn."

”En række bidrag viser, at der trods megen jammer over det modsatte er skabt større klarhed i den folkekirkelige ledelse.”

muligt at styre og begrunde økonomien lokalt, ikke for at ensrette sognene, men for at skabe gennemsigtighed og træffe begrundede valg. I dag handler provstearbejdet ikke kun om økonomi og bygninger, men også om ledelse og igangsættelse af samarbejde. Og måske ville der være sket endnu mere på provstiniveau, hvis en større del af Betsænkning 1527 var blevet taget med i den følgende lovændring i 2012?

Læretilsynet og de døbtes præstedømme

Anders-Christian Jacobsen betoner, at menigheden i luthersk tradition har ret og pligt til at føre tilsyn med læren. Hans bud på en fremtidig ordning, der tilgodeser dette, slår dog åbne døre ind. Forslaget om samtaler mellem præst og menighed om, ”hvad sand kristendom er i den konkrete menighed”, beskriver i ideel form det samvirke mellem præst og menighedsråd, som er forudsat i menighedsrådslovens §1, således som det fremgår af lovbemærkningerne (som NB altid bør inddrages i fortolkningen af lovteksten).

Menighedsrådene har allerede ansvar for forkyndelsen i samvirke med præsten, og der er ikke brug for at ændre § 37. Den siger kun, at præsten har metodefrihed i udøvelsen af sin pastorale forpligtelse. At fjerne denne frihed vil binde præsten uhensigtsmæssigt.

Bidraget er båret af en meget stor tilid til almindelige folkekirkemedlemmers evne og ikke mindst vilje til at udøve de døbtes præstedømme. Vil et lærenævn med lægt flertal, som Jacobsen foreslår, beskytte præster og menigheder mod teologisk snæversyn? Luther skrev sine katekismer for at øge menighedens kristelige dannelse. Den skal vist styrkes betragteligt, hvis præsterne ikke skal komme fra asken og i ilden under et mere lægt domineret

tilsyn. Indirekte har lægfolk jo allerede indflydelse, idet de bisper og provster, der fører tilsyn på det døbte præstedømmes vegne, er valgt med overvejende læge stemmer.

Hvad skal vi med en bog om tilsyn?

Med det fokus der er på arbejdsmiljøproblemer og ledelse i folkekirken er det oplagt at se på tilsynet under mange forskellige vinkler, og bogen vil gøre de fleste menighedsråd (præster inklusive) klogere på de retslige forhold både på sogne- og provstiniveau. Den giver også god besked om, hvordan stiftsadministrationerne fungerer – herunder deres ønske om at overtage noget af tilsynet fra provstierne!

De mange konkrete eksempler belyser, hvorfor det indimellem kan halte med samarbejdet. Hvad enten det skyldes, at kompetencefordelingen mellem menighedsrådet som arbejdsgiver for kirke- og kulturmedarbejderen og præsten, som har tilsyn med denne, fx som konfirmandlærer, ikke står ganske klart. Eller måske at det kniber for præsten at se sig som en del af menighedsrådet og føle sig forpligtet på dets beslutninger.

Men også det teologiske tilsyn og de læremæssige konflikter gør den os klogere på. Karsten Nissen peger på, at troen både er en personlig tro og den tro vi er fælles om i menigheden, ja i folkekirken. Individualismen og trangen til at betone forskelle har øget spændingen mellem den fælles og den individuelle tro. Jacobsen tror, at løsningen er at begrænse læregrundlaget, men der er jo også folkekirkemedlemmer, der opfatter apostolikum som en snæver læremæssig ramme.

Måske er det en større udfordring for folkekirken end arbejdsmiljøet. ♦

Titel:
Tilsyn i folkekirken

Forfatter:
Bodil Abildgaard, Erling Andersen, Lisbet Christoffersen, Per Melhof (red.)

Sidetal:
227

Pris:
249,95 kr.

Forlag:
Eksistensen 2023